

вання в цих країнах. Ставлення композитора до використання фольклорного матеріалу неоднозначне. Народні мелодії, пробуваючи творчу фантазію, в процесі розвитку можуть модифікуватися за допомогою сучасних прийомів композиторського письма або, частіше, ставати приводом для створення оригінальних композицій на основі втілення їх інтонаційних, ритмічних та образних характеристик.

Література:

1. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (українська академічна школа): підручник. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2010. 592 с.
2. Єргієв І. «Артистизм» й «театралізація»: нові тенденції у сучасній академічній інструментально-виконавській традиції. *Науковий вісник Національної музичної академії України ім. П. Чайковського: зб. ст.* / [Ред.-упорядн. М. Давидов, В. Сумарокова]. Київ, 2007. Вип. 69. Кн. 13. Виконавське музикознавство. С. 103–111.
3. Іванов Є. Акордеонно-баянне мистецтво України. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. Чайковського*. Київ, 1999. Вип. 1. Музичне виконавство. С. 25–37.
4. Кужелев Д. Баянна творчість українських композиторів: навч. посібник. Львів: СПОЛОМ, 2011. 206 с.
5. Муха А. Композитори України та української діаспори: довідник. Київ: Музична Україна, 2004. 352 с.

УДК 78.087.5:78.071.2:780.647.2

Наталія ЄРЬОМЕНКО
(Суми, Україна)

ЖАНР ЕТЮДУ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ У ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКОЇ ТЕХНІКИ БАНДУРИСТА

Процес розвитку техніки гри будь-якого музиканта є дуже важливим аспектом, який вимагає постійної і систематичної роботи. Для ознайомлення з поняттям виконавської техніки бандуриста необхідно акцентувати увагу на таких поняттях, як

«техніка» та «виконавська майстерність» та уточнити визначення поняття «виконавська майстерність бандуриста». Важливо знати, що тлумачення цього визначення повністю залежить від сфери діяльності. Тож, «техніка» співака, диригента чи інструменталіста буде різною.

В даному контексті варто згадати думку Г. Ципіна, що «техніка» – «це можливість матеріалізувати свій задум у звуках, якщо справа стосується музики» [4, 10]. Більш доцільне визначення даного поняття, з точки зору інструментального виконавства, ми знаходимо у видатного музикознавця М. Давидова: «виконавська техніка (з грецької *techné* – мистецтво, майстерність) – це сукупність сформованих спеціальних навичок та умінь, а також координованих моторно-слухових дій та образів рухів, що беруть активну участь в процесі звуковидобування та художнього інтонування» [2].

У такий спосіб, ми можемо трактувати виконавську майстерність бандуриста, як певну сукупність умінь, навичок, узгоджених моторно-слухових дій, які сприяють реалізації музичних ідей у бандурному виконанні. Кожен професійний музикант розуміє, що досягти високого рівня технічної майстерності надзвичайно складно. Для цього потрібно наполегливо працювати на інструменті як на уроці, так і самотійно.

Щодо важливості виконавської майстерності Л. Мандзюк зазначає, що «тільки чудова майстерність дозволяє оркестру переконливо розкрити задум композитора, до того ж ця майстерність безпосередньо впливає на його художню уяву, яскравість виконавської традиції та зміст» [1, 3]. Завдяки опануванню технічної майстерністю, музикант отримує можливість втілювати власну інтерпретацію музичних творів, що в сфері сучасної музичної культури є надзвичайно затребуваним.

У процесі розвитку виконавської техніки бандуриста велими важливим постає відпрацювання технічних прийомів гри на інструменті. Відпрацьовуючи той, чи інший технічний прийом можна використовувати гру гам, арпеджіо, ламаного арпеджіо, інтервалів, акордів тощо. Кожен з музикантів мабуть знайомий з вивченням подібних вправ. Загально відомо, що ці елементи виконавської техніки студенти виконують на технічних залах.

Наступним етапом у процесі розвитку виконавської техніки бандуриста постає виконання етюдів. Це п'єси, що створені спеціально для розвитку різних елементів виконавської техніки музиканта. Етюди композиторів ХХ–ХХІ століття є одним з жанрів інструментальної мініатюри, а деякі з них є самостійними концертними п'єсами. Як окремий жанр, етюд почав своє існування ще у XVIII ст. Але, найбільшого розвитку він отримав лише у XIX ст. Пізніше етюд став повноцінною музичною мініатюрою, що відображає поетичну картину композиції твору. Сьогодні, він залишається популярним серед музикантів, особливо – серед студентів освітніх мистецьких закладів.

У словнику української мови поняття «етюд» означає «невеликий музичний твір віртуозного характеру. П'єса навчального характеру, в якій застосовується певний технічний прийом гри» [3, 491]. У словнику музичних термінів Ю. Юцевича знаходимо декілька визначень даного поняття: інструктивна вправа для розвитку виконавської техніки (переважно інструментальної) техніки; високохудожні концертні п'єси [5].

Важливість використання етюдів у процесі розвитку виконавської техніки хочемо підкріпити припущенням, що невеликий закінчений твір студентам набагато цікавіше виконувати, аніж технічні вправи. Сьогодні, в репертуарі бандуристів можна знайти безліч етюдів на розвиток різних видів виконавської техніки. Етюди у бандурному виконавстві можна поділити на два типи: *технічні*, тобто спрямовані безпосередньо на *розвиток виконавської техніки* та *концертні*, які постають як окремі концертні мініатюри, що мають на меті передачу художнього образу віртуозно-технічними засобами. Останній підвид хоч і передбачає втілення художнього образу, але не позбавлений технічних прийомів для розвитку виконавської техніки бандуриста.

У навчальній літературі бандуристів значне місце займають технічні етюди. Серед них, варто відзначити: «Збірник етюдів для бандури», куди увійшли оригінальні твори Д. Пшеничного, «Веселі етюди» В. Польового, етюди і вправи освоєння нових структурних варіантів бандури І. Скляра та П. Іванова, цикл «Етюди для бандури» І. Марченка, етюди Є. Юцевича, О. Курінного, В. Таловиря, «Етюди для бандури на різні види техніки» О. Герасименка та «25 етюдів для бандури» А. Загрудного

(під авторським та методичним опрацюванням О. Герасименко), «П'ять етюдів для харківської бандури» Т. Лазуркевича та ін. Також, етюди у перекладенні для бандури К. Черні, які є добре відомими серед бандуристів.

У концертному інструментальному репертуарі бандуристів етюди представлені такими творами: «Концертний етюд» В. Кухти, О. Дегтяр, експериментальними етюдами З. Штокалки (особливо етюди-фантазії «Сон 1», «Сон 2», «Атональний етюд» №1, де темою є гаївкова мелодія «Качур», «Атональний етюд» №2, «Орієнтальний етюд»), «Етюдом-картиною» К. Мяскова, «Etude-impromptu» М. Стецюна, циклом «Шість концертних етюдів» А. Гайденка. До цього списку можна додати також «Етюд-прелюдію» №10 з циклу «Етюди» О. Герасименко.

Ключове значення у технічному розвитку бандуриста відіграють етюди. Адже, кожен етюд містить такі елементи: вправи на різні види техніки; певну композиційну структуру; має вигляд завершеного твору; містить певний художній задум або втілює образ (притаманний концертним етюдам).

Вправи на розвиток окремих видів техніки гри на інструменті є основним елементом даного музичного жанру. Композитори доповнюють ці вправи певним художнім образом і вибудовується самостійна музична композиція – етюд, що стає одним з важливих компонентів у процесі розвитку виконавської техніки бандуриста.

Література:

1. Мандзюк Л. Самостійна робота бандуриста над гамами: метод. рекоменд. [для студ. вищих навч. закл. культури і мист.]. Київ-Харків: Глас, 2004. 23 с.
2. Давидов М. Теоретичні основи формування виконавської майстерності баяніста. Київ: Музична Україна, 2006. 326 с.
3. Словник української мови: в 11 томах. Том 2, 1971.
4. Ципін Г. Музичне виконавство. Виконавець і техніка: навч. посіб. Київ: Видавництво «Юрайт», 2018. 2-е вид., випр. та доп. 193 с.
5. Юцевич Ю. Музика. Словник-довідник. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2009. 352 с., 77 нотних прикладів та малюнків.